



Dnro 7354/93/22

22.9.2022

Eduskunta

Lakivaliokunta

Tietosuojavaltuutetun lausunto hallituksen esityksestä avoimuusrekisteriksi (HE 98/2022 vp)

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetulta kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle avoimuusrekisterilaksi (HE 98/22 vp). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi avoimuusrekisterilaki. Avoimuusrekisterilaissa säädettäisiin oikeushenkilöille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille velvollisuus ilmoittaa rekisteriin eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvasta vaikutustoiminnasta.

Kiitän mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Pidän esityksen tavoitetta päätöksenteon läpinäkyvyyden parantamiseksi erittäin kannatettavana.

Nähdäkseni hallituksen esityksen perusteluissa on arvioitu tarvetta käsitellä henkilötietoja ja henkilötietojen suojaa koskevaa sääntelykehikkoa asianmukaisesti, ml. yleisen tietosuojasetuksen (679/2016) kansalliselle lainsäätäjälle jättämä harkintamarginaali. Asian valmistelun aiemmassa vaiheessa esittämäni huomiot on myös otettu hyvin huomioon hallituksen esityksen viimeistelyssä.

Pidän myös vaikuttamistoiminnan kohteen rajausta onnistuneena. Virastojen rajaaminen vaikuttamistoiminnan kohteeksi katsottavien tahojen ulkopuolelle on nähdäkseni ainakin tietosuojavaltuutetun toimiston osalta onnistunut ratkaisu, sillä lainsäätäjän ei tulisi viestiä itsenäiseen ja riippumattomaan viranomaiseen kohdistuvan vaikuttamistoiminnan olevan lähtökohdiltaan asiallista. Nähdäkseni on myös perusteltua, että vaikuttamistoiminnan kohteena olevia ei kaikissa tapauksissa yksilöidä henkilön tarkkuudella. Rajaus henkilön tasolla tapahtuvaan rekisteröintiin virka-asemaltaan ministeriöiden osastopäälliköihin ja näitä korkeammassa virassa oleviin henkilöihin on perusteltu, kun otetaan huomioon virkaan sisältyvä mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon. Totean lisäksi, että edellä kuvattujen henkilötietojen lisäksi henkilötietoja voidaan käsitellä avoimuusrekisterissä ehdotetun 6 §:n 3 momentin nojalla, jonka mukaan rekisteriviranomainen voi lisätä avoimuusrekisterin verkkosivuille myös muita hallinnon avoimuuteen liittyviä aineistoja.

Vaikka vaikutustoiminnan kohteen henkilötasolla tapahtuvan kirjaamisen rajaus on sinänsä onnistunut, on sitä tarkasteltava myös suhteessa esityksen 12 §:ssä säädettäväksi ehdotettuun sähköiseen rekisteriin ja tietojen julkaisuun. Ehdotuksen mukaan avoimuusrekisterin tiedot julkaistaan yleisessä tietoverkossa ja pidetään saatavilla 10



vuoden ajan niiden ilmoittamispäivämäärästä. Edellä viitattujen poliittiseen päätöksentekoon vaikuttavien henkilöiden tietojen lisäksi rekisteriin voi sisältyä 6 §:n 3 momentin nojalla myös muita henkilötietoja. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että julkaistaessa henkilötietoja yleisessä tietoverkossa, rajoitetaan väistämättä oikeutta henkilötietojen suojaan. Rajoitus voi olla perusteltu, rajoitusta on kuitenkin arvioitava suhteessa sillä tavoiteltuihin päämääriin. Henkilötietojen julkaisemista yleisessä tietoverkossa arvioidaan hallituksen esityksen sivuilla 77-79, perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevassa luvussa. Nähdäkseni tässä yhteydessä olisi tullut arvioida myös henkilötietojen suojaa vähemmän rajoittavia vaihtoehtoja. Esimerkiksi mahdollisuutta muuttaa henkilötasolla kirjatut tiedot organisaatiotasolla tehdyksi kirjaukseksi annetun, 10 vuotta lyhyemmän, määräajan jälkeen.

Lisäksi totean, että ehdotetun 6 §:n 4 momentin mukaan ilmoitusvelvollinen vastaa tietojen sisällöstä. Lakiehdotuksen 9 §:n mukaan valtiontalouden tarkastusvirasto toimii avoimuusrekisterin rekisterinpitäjänä. Esityksen perusteluosan sivulla 68 todetaan, että VTV on rekisterinpitäjän oikaistava virheellinen tieto. Nähdäkseni lakiehdotuksen perusteluteksti selventää kokonaisuutta ja vastaa yleisen tietosuojasetuksen sääntelyä.

Ehdotusta koskeva keskeisin huomioni koskee esityksen vaikutuksesta tietosuojavaltuutetun toimistolle seuraavaa lisätyötä. Hallituksen esityksen perusteluissa luvussa 4.3.5 *Vaikutukset julkiseen talouteen* on arvioitu VTV:lle, joka on rekisterinpitäjä, syntyvän arvioilta 2,5 henkilötyövuoden vuosittaiset lisäkustannukset. Kiinnitän huomiota siihen, että tietosuojavaltuutettu on valvontaviranomisen, joka valvoo avoimuusrekisterin henkilötietojen käsittelyä avoimuusrekisterissä. Tämä pitää sisällään myös rekisterinpitäjän toimien yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisuuden valvonnan. On nähdäkseni selvää, että uusi, merkittävä rekisteri, tulee vaikuttamaan myös tietosuojavaltuutetun toimiston työmäärään. Sääntelystä seuraavan lisäresursoinnin tarve on arvioilta noin 0,5 - 1 htv.

Tietosuojavaltuutettu

Anu Talus

Tietosuojavaltuutetun toimiston yhteystiedot

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Puhelinvaihe: 029 566 6700

Verkkosivut: www.tietosuoja.fi